

TASPINAR

Afyon Halkevi Dergisi

Afyon ve Çevresinden Yazarlar Birliğine Çıktır

SAYI: 136-137

Mayıs-Haziran 1946

AFYON'DA YATAN TAYYARE

TASPINAR

İÇİNDEKİLER:

Tayyare Şehitlerimiz Hakkında	A. Okay
İnsan-Orman Münasebetleri	Dr. K. Savaş
Toprak Bayramında	Â. Veysel
Taşpınardan Damlalar	E. Âli Bakı
Aşk mıdır Nedir	C. Atuf Kandı
Görmiyeli	H. Atalay
Daima Böyle	O. T. Pamirli
Gazi Osman Paşa	Ha Nur
Dehşetî'den Parçalar	E. Âli Bakı
Bir Cevap	R. Kutman
Bu Sabah	C. Ünlü
Menevşe Koymuşlar Gülün Adını	O. Attilâ
C. H. P: Sanat Mükâfatı	

AFYON

HALKEVİ DERGİSİ

SAYI: 136-137.

MAYIS — HAZİRAN 1946.

DOĞAN BASMEVİ - AFYON

TASPINAR

Afyon Halkeyi Dergisi

Afyon ve Çevresinden Yankılar Belirtmeğe Çalışır.

SAYI: 136-137.

Mayıs-Haziran 1946.

AFYON'DA YATAN TAYYARE ŞEHİTLERİMİZ HAKKINDA.

Millî mücadele yıllarında, Afyon düşman işgali altında iken bir keşif vazifesiyle göklerimizde dolaşan ve düşman tayyaresiyle yaptıkları savaşta şehit düşen kahraman tayyarecilerimiz, Bahaettin ve Cemal merhumların haltercümelerini aydınlatmak için araştırmalar yaptık.

Merhumların arkadaşı değerli tayyarecilerimizden Albay Avni Okar'dan rica ettiğimiz malûmatı okuyucularımıza sunuyoruz; sayın Okar'a minnet ve şükranlarımızı ekleyerek :

"... Bu aziz şehitlerden Üsteğmen Bahattin yakın bir arkadaşımı kendisi hakkında oldukça malûmata sahibim, fakat Cemal'in haltercümesi hakkında fazla malûmatım yoktur. Bu aziz şehidinde haltercümesi hakkında elyevm berhayat bulunan ve mektep arkadaşlarından olan Eskişehir Hava Okulunda tayyareci Halim Canko ve Ankara Hava Yollarında Hayri Hoca'dan daha fazla malûmat alınabilir. Bendenizde bildiklerimi aynen arz ediyorum :

Üsteğmen Bahattin Yanya'da doğmuştur. Tahminen 309 veya 310 tevellütlü idi, kendisinden büyük ölü bir hemşiresi ve elyevm hayatta ve kendisinden küçük Zeki isminde üç kardeştiler. İlk ve orta mektep tahsillerini Yanya'da yapmıştır. Bilahare İstanbul'a gelerek Jandarma Subay Okulunda okumuş ve birinci dünya harbinin ilk senesinde Jandarma Subayı olarak mektepten çıkmış fakat ancak bir iki sene kadar jandarma subaylığı yapmış ve tayyareciliğe talip olarak 333 senesinde Yeşilköy'de Safra köyü civarındaki hava okuluna gelmiş ve üç aylık bir rasit kursu gördükten sonra okulu muvaffakiyetle bitirmiş ve Şark cephesindeki tayyare bölüklerine tayin edilerek gönderilmiştir.

Mütarekenin akti üzerine İstanbul'a gelmiş ve 335 senesinde İzmir tayyare istasyonuna tayin edilerek İzmir'e gitmiştir. 336 senesinde İzmir'in Yunan'lılar tarafından işgali üzerine İzmir'den kaçarak bir müddet Aydın civarında millî çeteler ile birlikte Yunan'lılara karşı piyade olarak muharebelere iştirak etmiş ve Afyon'a bir tay-

yare bölüğümüzün geldiğini eşitmesi üzerine oradan müracaat ederek kendisine tayyare bölüğüne gelmesi emri verilince Afyon'daki bölüğümüze iltihak etmiştir.

Malûm olduğu üzere ilk defa Konya'da kendi ellerimizle hazırlayabildiğimiz üç tayyareden mürekkep bir filo (Komutanı Yüzbaşı şehit Fazıl, Rasit Teğmen Avni Okar, Pilot Vecihi, Pilot Halil) den mürekkep müfreze evvelâ Uşak'a gönderilmiş; fakat Uşak'ın 336 senesi ağustos aylarında sukutu üzerine işbu Bl. Afyon'a nakledilmişti. İşte bu esnada Teğmen Bahattin'de Afyon'a gelerek bize iltihak etmişti. Malûm olduğu veçhile ve bilâhara Afyon'un sukutu üzerine bölük evvelâ Polatlı ve Malli köy civarına ve badehu Akşehir civarında Mağruf köyü yanına nakledilmişti. İşte bu esnada tayyarelerimiz çoğalmağa başladığından Akşehir'deki bölükten iki tayyarelik bir müfreze ayrılarak merhum Yüzbaşı Yahya komutasında Emirdağı civarında Muhacir Aköreni'ne gönderilmişti. Bu müfrezede rasit olarak *Üsteğmen Bahattin* ve pilot olarakta *Gedikli Erbaş Cemal*'de bulunuyorlardı. Bu müfreze mezkûr mahalle gittikten bir müddet sonra İkinci Ordu Komutanlığınca kendilerine verilen bir keşif vazifesi esnasında bu iki arkadaş düşmanla havada kahramanca dövüşerek sizlerinde bildiğiniz şekilde şehit düşmüşlerdir.

Pilot Gedikli Erbaş Cemal'in kardeşleri, ana ve babası olduğunu hatırlayamıyorum yanında biraderinin yetim bir kız çocuğu vardı. Kendisi tahminen 310 veya 311 tevellütlü ve 332 senesinde İstanbul da Gedikli Mektebinden çavuş olarak mezun olmuş Yeşilköy'deki Hava Mektebinde pilotluğu öğrendikten sonra Irak cephesine gönderilmiş ve orada pek çok hizmetler ifa etmiştir. Bilâhara Şark cephesine nakledilmiş ve birinci dünya harbinin hitamı üzerine yine bir müddet Şarkta kalmış fakat İstiklâl Harbinin başlamasına binaen ve Şark cephesindeki tayyareci arkadaşlarının Garp cephesine nakilleri üzerine Akşehir'deki bölüğümüze iltihak etmiş ve yukarıda arzettiğim şekilde Bahattin'le birlikte şehit düşmüştür.

Mumaileyh çok kıymetli bir pilot idi. Bu iki vatanseveri sine-sinde ebedî olarak barındıran ve İstiklâl savaşında büyük hizmetlerle ve çok sevdiğim bilâhara muhtelif sebeplerle şehit düşen veya ölen kıymetli arkadaşlarımla ve memleketin kurturulması için mücadelemizde bizi sinesinde barındıran kahraman Afyon'un iyiliklerini hiç bir zaman unutmuyorum. Kıymetli arkadaşlarımız hakkında bu defada göstermiş olduğunuz kadirşinaslığınıza başta zati aliniz olduğu halde bütün Afyon'lulara minnet şükranlarımı saygılarımla arz eylerim.

AVNİ OKAR

Yurtta Ağaç sevgisinin
artması yolunda :

İnsan-Orman Münasebetleri

Dr. Kemal SAVAŞ

İnsan ve orman arasındaki münasebeti gerek beşeriyetin tarihsel gelişmesi safhalarına ve gerekse Ormancılık ilminin doğuş âmillerine dayanarak 3 kısımda etüt etmek mümkündür.

I— Estetik bakımdan orman-insan münasebeti :

Ağacın bir ziynet, insanın bedî zevklerini tatmin edici bir vasıta olarak kıymetlendirilmesi tarihi devirlerden binlerce sene önce başlar. Bu bakımda insanla ağaç arasındaki münasebeti insan varlığının başlangıcına kadar gerilerek götürmek mümkündür. Fakat bu husustaki iddianın isbatı ancak Millet hayatının kurulmasıyla başlamış medeniyetin bize bıraktığı vesikalarla kabil olmaktadır. Ağaç ve insan münasebeti estetik bakımdan incelenmek için eldeki vesikaları eskilik sıralarına göre daha ilk insanlarda mevcut park ve bahçe kurmak zevkini ele alara eski medeniyetlere bir göz gezdirelim. (*)

Tarihin en eski medeniyeti olarak bildiğimiz Mısırlıların mabet ve mezar duvarlarındaki kabartma resimlerde de daha o zaman parkçılık san'atının yani ağaçtan bir ziynet vastası olarak faydalanmak zevkinin çok ileri gittiğine dair muhtelif vesikalar görüyoruz. Yunan müverrihleri eski mısır medeniyetinde ağacın oynadığı rolü Mısırlıların ağaca verdikleri önem etraflıca izah ediyorlar. Bu kabilden olarak Karnak mabedinin bahçesiyle İskenderiyedeki meşhur Kleoptera parkı zikredilebilir. İskenderiye gibi zamanın en büyük bir şehrin 1/4 sahasını suni olarak kurulmuş park ve bahçeler teşkil ediyordu. Asur ve Babillilerde bilhassa dışardan getirilerek kurulan sedir ağacı koruları av Ormanı olarak kullanılacak kadar büyüktü. Kral Buhtunasır'ın kurduğu meşhur asma bahçesi hakkında Dioder ve Strabo dan edindiğimiz malûmat o zamanki insanların ağaca verdikleri estetik öneme şaşmamak kabil değildir. Kral Tiglâtpileser (Milâttan binyüz sene önce) parkından şöyle bahseder: «fevkalâde güzel odun veren sedir ve

(*) (Bu hususta daha muvassal malûmat Proföser Dr. Alexie Chenehine tarafından yazılan ve İsmail Eraslan tarafından dilimize çevrilen ve yeni basılmakta olan «parkecilik» kitabından alınabilir.

şimsir ağaçlarını fethettiğim memleketlerden beraber getirdim. Bunları ecdadım yetiştirmemişti. Beraber getirdiğim bu ağaçları memleketimin parklarına diktirdim. Keza burada bulunmayan kıymetli bahçe bitkilerini asur parklarına diktim.»

Fenikelilerin meşhur şehirleri Sur ve Sayda muhteşem bahçelerle doluydu. Lübnan dağındaki sedir ormanları içerisinde bir çok Kral ve zengin Villâları vardı.

İbraniler daha çok meyva ağaçları ile park ve bahçeler kurmuşlardı. Hazreti İbrahim'in mezarının bir bahçe içerisinde olduğunu da hatırlatmak isterim.

İranda suni olarak kurulan ağaçlıklara Cennet ismi verilirdi. Birçok mezar ve mabetlerin etrafı böyle cennetlerle süslenmişti.

Eflâtun felsefe derslerini Atinanın meşhur Akademiya parkında veriyordu. Çicero'nun kendi park ve bahçelerinden uzun uzun bahsedirdi. Lukul Asya seferinden dönüşte ilk genel parkı kurmuştu. Neron yaktığı Roma şehrini yeniden kurduğu zaman onn muazzam parklarla süslemeyi ihmal etmedi.

Çin kralı U-Ti'nin kurduğu parkın çevresi 200 km. genişliğinde büyük bir sahayı kaplıyordu.

Orta zamanda doğan yeni kültürler bir çok yeni park sitillerini de beraber getirmişti. Bağdat ve Basradaki parkları eskilerden farklıydı.

Türkler çok eski zamanlardan beri ağaçla haşırneşir olmuş bir millettir.

Kıt'aların, Orduların önünde titrediği Çin denizinden Almanya Ortalarına kadar uzanan muazzam İmparatorluğun kurucusu Cengiz öldüğü zaman bir ağaç dibine gömülmesini vaziyet etmişti. Timurun Semerkant'taki "Bağı-dil-küşa,-bağı bi-hişt,, parkları Dünyace meşhurdur. Çağdaşı Yıldırım Bayazid'in Edirne'deki "Akıl hastanesi,, parkı herkese açık Genel parkların ilki sayılır.

Aynı mülâhazalarla her günün büyük ve güzel şehirlerini tetkik edersek görürüzki hepsi parklarla doludur. Sokakları ağaçlıktır. ağacın estetik manası o kadar insan ruhuna sinmiştir ki o her güzelliğin arkasında mutlaka bu yeşil bitki alemi arar. Zannedirimki güzel ve hoş tabiri en çok ağaç ve orman için kullanılmıştır. Manevi hazlarımızın uyanışı ve tatmini en çok ormanı veya bir a-

ğacın güzelliğini seyre daldığımız zaman vaki olur. Şuurlu ağaç ve orman sevgisi ise kültürle sıkı sıkıya ilgilidir. Eskiden kiral veya sayılı şahıslar da kendini gösteren bu haz bugün medenî milletlerin çokluk kısmı tarafından duyulmaktadır. Ve orman tahribi dediğimiz o suçsuz insan müdahalesinde o nishette az veya hiç olmamaktadır. Denebilir ki ormanın varlığını muhafaza edebilmesinde en çok bedii duygu rol oynamıştır.

Bir renk ve şekil armonisi olan Orman, her mevsimde başka bir güzellik gösteren bu organik varlık her çeşit sanatkârlarında ilham kaynağıdır. Bethowen, şaheserlerinin tonunu onun uğultusunda bulmuş Straussın valsleri Viyana ormanlarında doğmuş, Göthe'nin günün çok kısımlarını Ormanlarda geçirmiştir. En güzel tablolar ya onu canlandırmış veya sanatkârın kafasındaki güzellik onun varlığıyla süslenmiştir. Ormanla insan arasındaki estetik münasebet eski olduğu kadar da çeşitlidir. Bu bahsi bir kaç sahifede hulâsa etmek bile imkânsızdır.

II— İhtiyaç kapama bakımından insan-orman münasebeti:

Daha ilk insanlar ağacın kovuğunda veya dalları arasında kurdukları kulübelerde otururlar, giyimlerini ağaç yaprak veya liflerinden yaparlar, ağaç meyveleri veya ağac silahlarla vurdukları av etleriyle karınlarını doyururlardı. Topluluk hayatının başlamasında gerek barınakların yapımında ve gerekse taşıt vasıtası ve toprağı işleyecek aletlerin yapılmasında en çok odundan faydalanılmıştır. İnsanların odun ve diğer orman mahsullerinden faydalanmaları yeni zamana kadar mütemadiyen artmıştır. O kadarki daha onbeşinci yüzyıldan itibaren nüfusun keşif bulunduğu bazı mıntakalarda orman her gün biraz daha artan insan ihtiyaçlarına cevap veremeyecek kadar azalınca onun bakasını temin maksadile ilk defa olarak hudutsuz müdahaleyi men eden kanuni yasaklar çıkarılmıştır. Hemen her memleketin orman kanunları mevcut ormanların daha fazla küçülmelerini önlemek kaygusunun mahsulüdür. Bu kanunlarla Devlet malsahipliğini üzerine almıştır. Bu suretle vaktiyle herkesin gelişi güzel dilediği yerden faydalanmağa mezun olduğu Orman artık sahipli bir varlık olmaya başlamıştır. İnsan ve orman arasında münasebetler sıklaştıkça ve çeşitlendikçe bu kanuni yasaklar hem çoğaltılmış hemde ağırlaştırılmıştır.

İnsanla orman arasındaki münasebette Milletlerin kültürel gelişme safhalarını tesbit etmek mümkündür, denebilir. Ormandan plânlı

TOPRAK DESTANI

Dost dost diye nicesine sarıldım,
Benim sadık yarın kara topraktır.
Beyhude dolandım, boşa yoruldum,
Benim sadık yarım kara topraktır.

Nice gözellere bağlandım kaldım,
Ne bir vefa gördüm, ne fayda buldum,
Her türlü isteğim topraktan aldım,
Benim sadık yarım kara topraktır.

Koyun verdi, kuzu verdi, süt verdi,
Yemek verdi, ekmek verdi, et verdi;
Kazma ile döğmeyince kit verdi,
Benim sadık yarım kara topraktır.

Âdem'den bu deme nesil getirdi.
Bana türlü türlü meyva bitirdi,
Her gün beni tepesinde götürdü,
Benim sadık yarım kara topraktır.

Karnın yardım kazmayınan, belinen;
Yüzün yırtım tırnağınan, elinen,
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yarım kara topraktır.

Havaya bakarsam hava alırım,
Tuprağa bakarsam dua alırım;
Topraktan ayrılısam nerde kalırım?
Benim sadık yarım kara topraktır.

Bütün kusurunu toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarımı düzlüyor,
Kolun açmış yollarımı gözlüyor,
Benim sadık yarım kara topraktır.

Her kim ki olursa bu sırra mazhar,
Dünyaya bırakır ölmez bir eser.
Gün gelir VEYSEL'i bağrına basar:
Benim sadık yarım kara topraktır.

Âşık Veysel

bir surette yani onun bünye ve düzenini bozmadan devamlı bir surette faydalanma medenî milletlerde 2-3 yüz yıl önce başlamıştır. Bugün geri memleketlerde ise orman halâ sahipsiz ve herkesin dilediği gibi faydalanabileceği bir tanrı hediyesidir. İleri milletlerde ise orman millî iktisadın en mühim rüknüdür. Orman kendi kendini yaratan bir tabiat hediyesi olmaktan da çıkmıştır. O ileri Milletlerde insan zekâ ve bilgisinin, insan emeğinin bir mahsulü haline gelmiştir.

Odunun nerelerde kullanıldığı yazmak uzun sürer. Bunun için biz sayın okuyanımızın eline bir kalem alarak oturduğu sandalyasında, önündeki yazı masası üzerine bırakacağı bir parça kâğıt üzerine odun ve odundan yapılan eşyaları sıralamasını rica etmekle yetineceğiz. Bu takdirde ve hele bir köylünün ihtiyaçları ile bir tayyarenin parçaları göz önüne alınarak bir liste çıkarılırsa görülür ki odundan yapılan ve insan ihtiyaçlarına cevap veren maddeler akla hayret verecek kadar çoktur. Başka bir ifade ile "odun neye yarar?," diyene "etrafına bak," demekte kâfidir. Bu ham maddenin kaynağı olan orman ile insan arasındaki münasebet de geçen devirlerden daha çok bugün mevcuttur. Yarın daha fazla olacağı da bir tahmin değil gerçektir.

(Arkası var)

HAKİKATIN GÖLGESİNDE...

Edip Âli Bakı

Menekşe hicap içinde mavi gözlü sevimli bir bakire; hercayimenekşe, çok boyalı bir kadın portresi..

Geniş hayal kandilinde, gerçeklik ışığını yakabilen sanatının şiirindeki parıltı asırlar ötesine kadar düşer..

Bir ata sözü: "Dilim, başıma geydirir kilim!," Bu, o kadar zararlı değil; eski bir hasır geydirmesin!

Bir kilo hırsızlık elde etmek için, bir ton haysiyet, vakar, nefis izzeti sarfeden zavallı abdal!

Refah bahçesine dikilen saadet ağacı, niçin sık sık sinir çiçekleri açıyor.

"Emeklerimiz havaya gidiyor!," Bugün, bu söz anlamındaki can sıkıntısını gaybetmekte; ve ferahlığın, sevincin, millî güvenliğin ifadesi olmakta..

Biz geleceğin aynasında, ümit ve seadet hayalini arayıp bulmak telaşındayız. Oraya düşen bir iskeletin gölgesinin farkına varmadan..

Hırzızın en candan ve gerçek ortağı onu seven, sayan, koruyan olmalı! Çalmadan çaldıran budala kalmadığından!

AŞK MIDİR NEDİR ?

Eğilmiş şu evin ferah balkonundan,
Gök müdür, sonsuz gülümseyen gökyüzünde,
Aşk mıdır ışıldayan yaşamının üstünde,
Toprak mıdır, çiçeksi çiçeksi böyle kokan.

Bilir, bahar zamanıdır penceresini açmış,
Oturmuş yalnız başına türkü söyler,
Çiçek alır, gömleğine nakış işler,
Zühre midir bana asıl o gizli bakış işler.

Bu bahar gününde ne var gönlümü üzesi,
Evinizi gördüm kırmızı boyalı,
Ne dilber olmuşsun açtın soyunalı
Bileklerin öpülesi daltazesi.

Açmışta badem açmış, yeşermişte ot yeşermiş,
Gözlerin menevşe açmış, menevşede gülüşün açmış,
Elmalarda haber yok ama, göğsün açmış
Süğüp göğermiş domurlanıp gölge vermiş.

Giyindiğin bahar elbisesi ne sade,
Aşk mıdır, bu nisan havasında gezen,
Nedir, uçarı gönlümü böyle üzen,
Çiçek açmış daldan, gülen gökten ziyade.

Ceyhun Atuf KANSU

GÖRMİYELİ

Yeşil gözlerine hayran olduğum,
Sallanı sallanı geçti yanımdan,
Dembedem yolunda seyran olduğum,
Sallanı sallanı geçti yanımdan

Dudağım tenine sürülmeyeli;
Yüzünü kızartmış gönlünün seli,
Şeker-şerbet olmuş ben görmiyeli;
Ballanı ballanı geçti yanımdan.

Bahçemi görünce kıvrıldı yana,
Pek fazla gücenmiş, bakmadı bana.
HASAN güzel gülün gülistan'ına
Yollanı yollanı geçti yanımdan.

Hasan ATALAY

DAİMA BÖYLE

Tanrıya hamdüsena günleri
Dualar yükselir bu mahalleden,
Çeşmeler vedalar hıçkırır
Sakin atmosferde...

Bir mâna arıyanlar,
Bir teviye aradılar
Geldiler, geçtiler,
Yaşadılar öldüler
Daima böyle
İnsanlar...

Osman T. PAMIRLI

GAZİ OSMAN PAŞA

Yüzbaşılığını Afyon'da Geçirdi.

Ha - NUR

Büyük Türk kahramanı, Gazi Osman Paşaya; Şâir Çizmecioğlu Osman Raşit Efendi tarafından yazılan aşağıdaki mektupla Büyük Askerin yüzbaşılığında Afyon'da bulunduğunu anladıktan sonra yaptığımız araştırma ve incelemelerde, Plevne Kahramanı ölümüne kadar Afyon'a ve dostlarına bağlı bir vefakârlık gösterdiğini de öğrendik. Hattâ, oğullarının evlenmesinde, Afyon'dan davet ettiği dostları arasında, İbrahim Çerçel Hocamızın babası merhum Esat Efendide bulunuyordu.

Askerlik şerefimizin büyük siması kahraman Türk Afyon'da, bulunduğu vakit verdiği şeref yüksek hatırasını canlandırma yolunda...

Tebrik Mektubu

«Derkâr olan dirayet ve liyaketi zatiyye ve fetaneti fitriyyei keremkâripleri ıktızasından olarak bundan akdemce avatifi aliyyei âlemşumûl hazireti şehriyariden uhdei meâli uddei kerimanelerine tevcih ve ihsan buyrulmuş olan Binbaşılık rütbei refia'siyle hamden sümme hemdâ kurenalık memuriyeti celilei cemilei âlilerinden dolayı lâzime merasim ifâyı tebrik ve tehniyesi icrasiyle zuhure gelen ferâh ve messerret acizânemin dahi derece ve keyfiyeti ta'rif kabul edemeyip tarafi âlilerine an samimülkalp sıtku ihlâs ve ihtisası bendegânem olan daveti hayriyye ervakile menbai zülâli irfan olan efendimize suhen beğendirmek dahi haddü iktidardan birûn bulunmuş olmasıyla müdavimi olduğum temadii eyyami ömrü ikbal ve afiyet ve ibcali seniyelerinin duasına betekrar iştiğal olunmakta bulunmasıyla kariben daha niçe ve niçe meratip ve mesanidi celileye nail ve mesbukulakrân olmaları cenabi vahilülâtayadan mercu olduğu beyanına muhati ilmü âlem ârayı münimâneri şerefdar oldukta olbabde emrû irade hazireti men lehûlem rindir.»

Bu mektupta, Gazi Osman Paşanın, binbaşı olduktan sonra, Padişahın kuranası, yani musahip ve yakınları arasına girdiğini kutluyor. Ayrıca, müşarüni-leyhin âlim, fazıl, edip olduğunu da burada belirtiyor. Mektup o zaman "Münşeat,, edebî uslûbuna uymak ve izhar ilmü marifet zımmında ağdalı ve tomturaklı yazılmıştır.

DEHŞETİ'DEN

PARÇALAR

-4-

Derleyen: Edip Âli BAKI

Şâirin aşağıya koyduğumuz koşması, çağdaşı olan Konya'lı ünlü Halk Şairi Şemî'ye bir naziredir. Çok sevdiği Şemî ile, Dehşetî'yi yüzyıl sonra aynı sayfada yanyana birleştirdik, yüce gönülleri şat olsun diye..

Dehşetî'den Koşma:

Devre etti felek aksine yâr ile
Rakipler ülfette kapandı kaldı
Âşıkların işi daim zor ile
Hayalî vuslat da kapandı kaldı.

Badeî aşk etmez ilâcî kabul
Eylemez âşıklar aşkından adûl
Muradım baranî etmeden nuzul
Deryayı rahmette kapandı kaldı.

Gamdan azât olmaz bu bahtî kare
Açıldı kalbimde niçe bin yare
Ahu zâr etmede dili avâre
Meydanı hasrette kapandı kaldı.

Aşkın şerabını içenler mestane
Aşkıyle oldular âleme destane
Arifler ettiler tahsili irfane
Zahitler müzket de kapandı kaldı.

Âşıklar niçe olur vasılî didâr
Zümrei ehli dil bulmadı miktar
Anın çün hezaran ebyatü eş'ar
Derûnu Dehşetî'de kapandı kaldı.

Şemî'den Koşma:

Murgî dil âvaremiş ne hikmet
Kafesi mihnette kapandı kaldı
Dam oldu payine danei kısmet
Diyarı gurbette kapandı kaldı.

Gittiler hunkâre biraz mübtelâ
Teşekki yüzünden koptu vaveylâ
Arzuhaller buyrulmadı galiba
Divanî devlette kapandı kaldı.

Ehli dünya olan yolun uzattı
Dileyen maksudu menzile yetti
Âşıklar zümresi didare getti
Sofılar cennette kapandı kaldı.

Semti yâre kaldı varmaya bir yıl
Hamdi girdigâri hal oldu müşkil
Hava bulup açılmadı fül ki dil
Girdabi firkatte kapandı kaldı.

Şemî'ni niçin ateş değil külâhim
Gök yüzüne çıktı alevî âhim
Açılmadı gitti bahtî siyahim
Güşei mehnette kapandı kaldı.

Bir Hicviyesi:

Zahit ne acep mey ile mahbuba yasağın
Ur kendi serine yine kendi çomağın
Aşk urulmadı senin sinde dağın
Âşıklara ta'neylemeden yokmu ferağın
Ol topı felek tokunup oyarsa kapağın
Ey sofî har gey semerin salla kulağın.

Âşıklara ta'n eylemeden ne ola hasıl
Eyninde kaba olmağile sende â cahil
Kalbinde senin aşkile yanmadı çırağın
Gel sıkleti ko anlar ile olma mukabil
Oldummu sanun kendini uşşaka mumasil
Ey sofî har gey semerin salla kulağın.

Biçarelerin yaşını etme hakaretle nazargâh
Dökmüşmü gözün hiç babe sehergâh
Meyhaneî aşkıçre varup basman ayağın
Çün onların ahvaline olmadın agâh
Hep nefsin için eyledin nâlevü âhu vah
Ey sofî har gey semerin salla kulağın.

Leylâ diyerek bulmadımı matlabî Mecnun
Yakûb gözün hasreti yâr eyledi Ceyhun
Zinciri taassukla senin olmadı bağın
Ferhad dahi etmedi mi aşkını diğer gün
Olmadın acep bir güzele can ile meftûn
Ey sofî har gey semerin salla kulağın.

Bu Dehşetî'n sevdiği kim yârini bilmen
Çün aşka dilin yanmadı nârını bilmen
Gülbüller ile sözümü olur sen gibi zağın
Erbabî dilin sen dahi settarini bilmen
Biçarelerin nale ile zarini bilmen
Ey sofî har gey semerin salla kuleğın.

K O Ş M A

Şevki cemalinin ziyası canâ
Ne şems ne nuru mücessemde var.
Mushafî husnunde derç olan ma'na
Ne sureî rahman ne elhâmde var.
Daima devr eder aşkınla nüh tak
Onsekizbin âlem vechine muştak
Seri kûyindeki Kâ'bei uşşak
Ne Kuds ne Beyti Mükerrerinde var.

Velleyl saçına fedâ niçe ser
Veşşems vücudun mutmai nazar
Vettuhâ yüzünde zahir olander
Ne hababî meyde ne şebnemde var.
Dedi Hak şanında levlâkelevlâk
İlticamızdır ve ma erselnâk
Dehşet benden gibi bir sine çak
Ne bir Şeyhî Ekber ne Edhemde var.

Salih Dehşetî'nin bir el yazısı

Dehşetî'nin aynı zamanda hattat olduğunu gösteren bu el yazısının köşesinde ki küçük yazıda kendisinin Seyit Abdullah Abdi adında bir yazı üstadından 1251 Hicrî; 1836 yılında hattatlık icâzeti aldığı anlaşıyor. Yazı da Salihul Kâmilî adını taşımakta. Şu halde Dehşetî mahlâsî şiirlerinde kendisine şöhret sağlamıştır. Bu yazıda aynı zamanda Afyon, süsleme sanatının bir örneğini de veriyor.

G A Z E L

Sinemi gam etti çak ol mehlikadan çektim el
Aşk beni kıldı helâk derde devadan çektim el.

Derdi mihnet güşei fırkatte gam âlûdeyim
Goncei gülzar ile zevku safadan çektim el.

Badi hasret berki aşkım tarumar etti yine
Gülbei hicrandayım badi sebadan çektim el.

Narı aşka yanmağa oldum dilâ pervane ben
Bülbülü lâl olmuşum şimdi nevâdan çektim el.

Mihneti derdi elem türlü sitemden kurtulup
Hamdülillâh Dehşet'â ol bivefadan çektim el.

(Arkası var)

İ. Hakkı Baltacıoğlu'na:

BİR CEVAP

Rüştü Kutman MOLLAOĞLU

Sayın üstadım,

Afyon Halkevi dergisinde çıkan (Tiyatr ve biz) başlıklı yazıma hatır için belkide küçük bir değer görerek (Yeni Adam) da neşretiniz. Herhangisi olursa olsun teşekkür etmeği bir borç bilirim.

İkincisi olan (Halkevleri Temsil Kolları) başlıklı yazımda temsil kollarının durgunluğunu incelerken demistimki: "Halkevleri repertuarının % 75 ni garpten tercüme veyahut adepte edilen eserler teşkil etmektedir. Bunları sahneye koymak için yüzlerce lira dekor ve aksesuar masrafı yapmak ve bu klasik rolleri oynamak içinde Garp Tiyatro bilgisiyle teçhiz edilmiş elemanlara malik bulunmak icap etmektedir.. Veyahutta Sayın İ. H. Baltacıoğlu'nun Tiyatro görüşüne uyararak, bu eserleri dekorsuz, aksesuvarsız, eserin muhitine girmeden gelişi güzel oynamamız lâzımdır.."

Siz de 30 Mayıs 946 tarihli 596 sayılı Yeni Adam da bu satırlarımın sonuna birer „miş„ ilâve etmek suretiyle benimle istihza ediyorsunuz...

Sayın üstadım,

Bir fikir adamı olduğunuz için size büyük bir saygı gösteririz, Heyecanlı bir hatip olduğunuz içinde, sizi dinlerken içten gelen bir duygu ile alkışlarız ve sonra millet vekilimiz olduğunuz içinde sevgi ve yakınlık duyarız.

Fakat bütün bunlar sizin Tiyatro görüşünüze bizi muhakkak inan, dırması mı icap eder?.

Biz, Rejisörsüz, dekorsuz, aksesuvarsız bir piyesin sahneyo konamıyacağını iddia ediyoruz. Netekim sizin eseriniz olan "Andaval Pallas," piyesi tiyatronun bu en kıymetli uzuvlarından mahrum olarak nasıl sahneye konabilir?.. Sonra bizzat siz eserinizde Makıyaj, dekor ve aksesuar üzerinde büyük bir itina ile duruyorsunuz.

Bir zaman "Türke Doğru," ve bir zamanda "Batiya doğru," cevalan eden fikirlerinizi birazda bizlere sevketseniz düşüncelerimize hak vereceğinizi umarım. Saygılarımla.

947 YILI C. H. P. SANAT MÜKÂFATI

Piyes müsabakasına katılma şartları

1 — C. H. P. sanat mükâfatı Piyes müsabakalarına katılmak isteyen piyes yazarlarının eserlerini 1947 yılının ocak ayının 15'ine kadar C. H. Partisi Genel Sekreterliğine vermiş olmaları veya bu eserleri bu tarihe kadar teahhütlü olarak postaya vermiş bulunmaları şarttır.

2 — Eserler eğer basılmış değilse, kâğıdın yalnız bir yüzüne yazılmış olmalı ve iki nüsha olarak gönderilmeli.

3 — Müsabakaya 1940 yılından sonra yazılmış ve basılmış veya basılmamış, oynanmış, veya oynanmamış telif eserler kabul edilecektir.

4 — Gösterilen eserlere rumuz konmayacak, sahiplerin açık isim adresleri bulunacaktır.

5 — Müsabakada birinci gelene 3000, ikinci gelene 2000 ü-

çüncü gelene 1000 lira mükâfat verilecektir.

6 — Eserleri tetkik edecek olan jüri heyeti C. H. P. Genel sekreterliğine müracaatı üzerine İstanbul Üniversitesi, Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Devlet Konservatuvarı ve İstanbul şehir tiyatrosunda seçilecek üç zat ile C. H. P. Genel Sekreterliği tarafından bu alanda tanınmış şahsiyetler arasında dorudan doğruya seçilecek üç zattan müteşekkil olacaktır.

7 — Müsabaka neticesi 23 - Şubat - 1947 Pazar günü ilân edilecektir.

8 — Müsabakada derece kazanan eserleri bastırmak Halkevinde ve Halkodalarında temsil ettirmek hakkı C. H. P. Genel Sekreterliğine ait olacaktır. Yazarı isterse eserini Halkevi dışında temsil ettirebilir.

BU SABAH

Ötüyor sabah kuşları,
Bitiyor gece düşleri,
Karşı dağların başları
Sislenmede, sislenmede.

Bahçenin açmış gülleri
Yârimin tatlı dilleri
İçimden sevda yelleri
Seslenmede, seslenmede.

Çiçekle dolmuş dört taraf,
Bülbül, gülden diliyor af,
İçim yine tuhaf tuhaf
Hislenmede, hislenmede.

Kalbim bütün kuvvetiyle
Meşgul, meçhulün fethiyle
Gönlüm aşkın ziynetiyle
Süslenmede, süslenmede.

Cemalettin ÜNLÜ

FOLKLÖR ve SANAT

V

« MENEVŞE KOYMUŞLAR GÜLÜN ADINI »

OSMAN ATTILÂ

Derelerin dolmaya, toprakların gülmeye, baharın gelmeye başla-
dığı bir zamanda Şuhut ilçemize gittim. Tarihî *Sinada*, orijinal
türküleri ve oyunları ile Afyonkarahisar'ımızın güzel ve zengin bir
ilcesi.. Kasabada türkülerini çalıp-çıgıran kadın, erkek hemşerilerimden
güfte ve beste bakımından değerli elliye yakın türküyü yazdım. Bu
yazımda, derlediğim türkülerden ikisini vereceğim. birisi *Menevşe
koymuşlar gülün adını*, ikincisi de *Sandıklı yolunda*'dır.

Önce türküyü okuyalım:

1. Menevşe Koymuşlar Gülün Adını

Menevşe koymuşlar gülün adını
Dünyada almadım ben muradımı
Ben ölürsem dertli koyun adımı
Ördeğim, gölüne yunmağa geldim
Şahinim, koynuna girmeğe geldim.

Çıbığım yok yol üstüne uzadem
Dermanım yok yâr yolunu gözedem
Menendin yok seni kime benzedem?!.
Ördeğim, gölüne yunmağa geldim
Şahinim, koynuna girmeğe geldim.

İkinci kıta üzerinde biraz duralım: «Çıbığım yok yol üstüne
uzatayım ve Dermanım yok, yâr yolunu gözeteyim» den sonra
sevgiliyi dünyada mevcut hiç bir şeye benzetemediğini söylüyor. Anla-
şılıyor ki o yâr eşsiz yaratılmış. Halk dehâsının sade, fakat çok gü-
zel, çok yerinde bir değer hükmü: «Menendin yok, seni kime ben-

zeteyim?» diyor. Aydan aydın, güneşten güzel; her bir uzvu ayrı güzellikte, Tanrının “övüpte yarattığı,, emsalsiz tiplerden biri olduğu anlaşılan sevgili bu mısra ile ne güzel değerlendiriliyor!

*
**

Sandıklı yolunda türküsünün bütünü şu:

2. SANDIKLI YOLUNDA

Sandıklı yolunda buldum on para
Yolma tarlasında vuruldum sana
Helâlından bir şeftali ver bana
Öte git, beri gel, ben adam yemem
Senin, şunun şöylesine yâr bile demem.

Sandıklı yolunda buldum izini
Duman sandım şalvarının tozunu!
Alamadım şu yosmanın kızını
Öte git, beri gel, ben adam yemem
Senin, şunun şöylesine yâr bile demem.

Sandıklı yolları çifte hendekli
Kusura'lı geliyor dayan Sandıklı
Şimdi kızlar şeker yiyor fındıklı
Öte git, beri gel, ben adam yemem
Senin, şunun şöylesine yâr bile demem.

Bütün türküyü mısra mısra incelemek uzun olacak. En önemli gördüğüm birkaç mısra üzerinde durmak istiyorum. İkinci parçanın ikinci mısraı

Duman sandım şalvarının tozunu...

ne sanatkârane bir mısral

Üçüncü parçada, realite bütün çıplaklığı ile nasıl belli: “*Sandıklı yolları çifte hendekli,,*. Şose yollarının bozulmaması için, yolun iki tarafında da hendekler açılır. Mısra bunu ifade ediyor. “*Kusura'lı geliyor dayan Sandıklı,,*. Kusura bir köyün adı... Üçüncü mısra da “*Şimdi kızlar şeker yiyor fındıklı*” mısra ile de içinde bulunduğumuz zaman anlatılmak isteniyor.

Bugün çıkmakta olan Halkevleri dergilerinin listesi

Ü L K Ü : ANKARA.

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi
Abant	Bolu
Aksu	Gireson
Başpınar	Gaziantep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyaş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
İstanbul	İstanbul
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Kadıköy	İstanbul
Karacadağ	Diyarbakır
Kara elmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Kılıçözü	Kırşehir
Konya	Konya
Ondokuz Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa
Yayla	Erzurum

İmtiyaz Sahibi: A. Sami Onur, Neşriyat Mü. Yahya Akın

Yazı İşleri Müdürü : Edip Âli Bakı,

Yeri : Afyon Halkevi.

Basıldığı Yer : Afyon Doğan Basımevi

